

הצעה לפתרון בחינת הבגרות באזרחות

034282 20%

מועד קיץ תשפ"ד 2024

הפתרון נכתב על ידי רועי אדחוח וחגית קפלן

מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

שאלה 1

הצג – עיקרון יסוד בדמוקרטיה שבו כלל האזרחים הם הריבון/ מקור הסמכות במדינה. האזרחים בוחרים שלטון של נציגים לזמן קצוב המוגדר בחוק.

הסבר –

ציטוט: "הכנסת היא הרשות שבחרו האזרחים ונתנו בה את אמונם – לא הממשלה. [...] "אבל בצד כל אלה, אחת הסיבות העיקריות לתחושה זו היא שנבחרו הציבור שבחרנו אינם מייצגים אותנו. למה? כי הכנסת נשלטת בידי הממשלה."

קישור: על פי הקטע ניתן להבין שהכנסת היא הרשות המחוקקת (הפרלמנט) של מדינת ישראל בה יושבים נציגי הציבור שהאזרחים בחרו בבחירות דמוקרטיות כדי לנהל את ענייני המדינה לתקופת זמן קצובה. בקטע הכותב טוען שתחושת האזרחים כלפי הדמוקרטיה בישראל נמצאת במשבר כי אלו חשים שנציגי הציבור אינם קשובים להם אלא . לפיכך, מדובר בעקרון שלטון העם הקובע שהאזרחים בוחרים שלטון של נציגים שינהלו את המדינה לטובת האזרחים בתחומים שונים.

שאלה 2

הצג – ביקורת של מערכת המשפט (בדרך כלל על ידי בג"צ) על הרשות המחוקקת ועל הרשות המבצעת. מתבטאת בישראל מאז המהפכה החוקתית במידה רבה ע"פסילת חוקים הסותרים חוקי יסוד. סמכות בית המשפט לביקורת שיפוטית והיקפה הראוי שנויים במחלוקת ציבורית.

הסבר –

ציטוט: "בית המשפט מצידו מתערב בעניינים רבים לנוכח חולשת הכנסת. כך למשל בפסקי הדין שעסקו בענייני הגז ביטל בג"ץ את המתווה שעליו החליטה הממשלה. בית משפט זה טען כי נוצר מצב שבו הכנסת משמשת "להקת המעודדות" של הממשלה."

קישור: על פי הקטע ניתן להבין כי האזרחים שחשים על בשרם את המבנה הבעייתי של הרשות המחוקקת, כדי לממש את עקרון שלטון העם, נאלצים לפנות לבג"ץ ולבקש הפעלת ביקורת שיפוטית על חקיקה, כאשר תקוותם כי בג"ץ יחליט לתת להם סעד. מדובר בביקורת שיפוטית מפני שבג"ץ מוסמך לפסול חקיקה שאינה תואמת את ערכי מדינת ישראל וחוקי יסוד, אך זהו כלי מסוכן ונדיר שבג"ץ עושה בו שימוש.

שאלה 3

הצג – הצעת חוק שיוזמים חברי כנסת (בד"כ מהאופוזיציה). הצעת חוק פרטית מוגשת על ידי יוזמי ההצעה, לאישור יו"ר הכנסת לבדיקת ההצעה האם אינה נוגדת את ערכי היסוד של המדינה ואם היא לא גזענית. לאחר האישור, ההצעה מובאת לדיון מוקדם במליאת הכנסת לשלב קריאה טרומית, ובמידה והיא התקבלה היא מועברת לוועדת הכנסת העוסקת בעניין החוק, להכנתו לקראת שלושת השלבים (קריאה ראשונה, קריאה שנייה וקריאה שלישית).

הסבר –

ציטוט: "אחד הכלים האפקטיביים היחידים שעומדים לרשות חברי הכנסת בכלל, ושל האופוזיציה בפרט, הוא הצעת חוק. מרבית הצעות החוק שמגישים חברי כנסת הן הצעות חוק שלא יבשילו לעולם ואף לא יעברו בקריאה טרומית." [...] "בכנסת האחרונה שהשלימה קדנציה 4.1% בלבד מהצעות החוק שהגישו חברי הכנסת הבשילו לידי חקיקה. אף על פי כן יש חשיבות להגשת הצעות חוק של חברי כנסת. גם אם אינן מתממשות, הן מושכות תשומת לב תקשורתית."

קישור: על פי הקטע ניתן להבין כי כלי אפקטיבי בארגז הכלים של חברי הכנסת היא הצעת החוק הפרטית. חברי הכנסת (לרוב מהאופוזיציה) מגישים הצעות חוק פרטיות רבות וזאת למרות שידוע מראש כי הסיכוי שתעבורנה ההצעות בקריאה הטרומית הוא נמוך. למרות זאת, אנו רואים בקטע שישנה חשיבות רבה בהצעות חוק אלו, משום שהן מאלצות את השרים לקיים דיון ציבורי ואף דיונים בוועדות הכנסת הרלוונטיות להצעת החוק. בין אם היא עברה קריאה טרומית ועברה לשאר שלבי החקיקה ובין אם לאו. מדובר בקטע בהתייחסות להצעת חוק פרטית שבמסגרתה חברי הכנסת יכולים ליזום הצעת חוק (שלא במסגרת הממשלה/הקואליציה), להגיש אותה לאישור יו"ר הכנסת, ובמידה והיא מאושרת תובא לידי דיון מוקדם במליאה ולקריאה טרומית. אם תתקבל אז תעבור לוועדת הכנסת בתחומה ובהתאם להמשך חקיקה (בשלושה שלבים).